NGHIÊN CỨU MỘT SỐ BIỆN PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG DẠY HỌC NHẠC CỤ DÂN TỘC CHO SINH VIÊN TRƯỜNG ĐẠI HỌC TRÀ VINH HIỆN NAY

Nguyễn Mai Như Ái, Nguyễn Minh Phước
Trường Đại học Trà Vinh

Tóm tắt: *Văn hóa thước đo thang giá trị để nhìn nhận sự phát triển, đi lên của một dân tộc. Việt Nam là quốc gia với bề dày truyền thống lịch sử, đó là những trang sử vàng trong việc định hướng cho mỗi thế hệ. Trong giai đoạn hiện nay, với sự bùng nổ của các loại hình nghệ thuật khác nhau đã tạo nên những tác động không hề nhỏ đến việc bảo tồn, phát huy các giá trị truyền thống, trong đó có nhạc cụ dân tộc. Đây là vấn đề rất cần được nhìn nhận, đánh giá, phân tích mang tính khách quan, đa chiều, chỉ như vậy, mới hoạch định đúng cho sự phát triển cho loại hình này. Đối với Trường Đại học Trà Vinh, trong những năm qua, lãnh đạo, giảng viên cũng rất quan tâm đến vấn đề này, đã có nhiều bước đột phá, tuy vậy, bên cạnh những kết quả nổi trội, vẫn còn những vướng mắc nhất định. Điều này đã tạo nên rào cản để nhạc cụ dân tộc của Nhà trước bước ra một bước tiến mới, khẳng định giá trị cốt lõi của mình.*

Từ khóa: *Giải pháp; tiên tiến; nhạc cụ truyền thống; đại học; sinh viên*

A STUDY ON SOME SOLUTIONS TO IMPROVE THE QUALITY OF TEACHING TRADITIONAL MUSICAL INSTRUMENTS TO STUDENTS AT TRA VINH UNIVERSITY TODAY

Nguyen Mai Nhu Ai, Nguyen Minh Phuoc
Tra Vinh University

Abstract: *Culture serves as a yardstick for evaluating the growth and advancement of a nation. Viet Nam, a country with a rich historical tradition, possesses a golden legacy that provides direction for each generation. In the current era, the explosion of various forms of art has created significant impacts on the preservation and promotion of traditional cultural values, including traditional musical instruments. This is an issue that requires objective and multidimensional consideration, evaluation, and analysis; only through such an approach can the proper developmental orientation for this art form be established. At Tra Vinh University, in recent years, the administration and lecturers have shown great interest in this matter and have made notable breakthroughs. However, alongside these prominent achievements, certain challenges remain. These obstacles have hindered traditional musical instruments from taking a new step forward and affirming their core values.*

Keywords: *Solution; advanced; traditional instrument; university; student*

Nhận bài: 20/03/2025 *Phản biện: 10/04/2025* *Duyệt đăng: 13/04/2025*

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Âm nhạc dân tộc là một phần quan trọng trong nền văn hóa của mỗi dân tộc, phản ánh những giá trị lịch sử, xã hội và tâm hồn của cộng đồng. Mỗi quốc gia có những đặc điểm âm nhạc riêng biệt, từ thể loại nhạc dân gian, nhạc truyền thống đến những công cụ âm nhạc độc đáo. Ở Việt Nam, nhạc cụ dân tộc là phần không thể thiếu trong nền âm nhạc truyền thống của, phản ánh văn hóa, phong tục, đời sống và lịch sử của từng dân tộc. Trong bối cảnh hiện đại hóa và hội nhập toàn cầu, âm nhạc dân tộc Việt Nam đã có những thay đổi nhất định. Sự thay đổi đó được thể hiện cả ở nội dung, hình thức, không gian, thời gian và nhạc cụ biểu diễn. Nhiều loại hình kết hợp giữa truyền thống và hiện đại tạo nên sự mới lạ, độc đáo. Tuy vậy, nhìn nhận một cách khách quan, đa chiều về nền âm nhạc và việc am hiểu, sử dụng sử dụng các loại nhạc cụ dân tộc ở nước ta hiện nay còn tồn tại rất nhiều bất cập, chưa thực thực sự phát huy được hết tinh túy của những nhạc cụ đó, lối âm nhạc chạy theo thị hiếu làm phai mờ đi các giá trị văn hóa, đạo đức, thẩm mỹ trong dòng cháy lịch sử của dân tộc; cùng với đó là những trào lưu lai căng, phản giá trị, bôi nhọ truyền thống dân tộc, đề cao âm nhạc ngoại lai, không hứng thú với âm nhạc truyền thống. Điều này trực tiếp tạo nên sự cản trở của trong quá trình phát triển của âm nhạc nước nhà, mà nguy hại hơn đó chính là vấn đề "lệch chuẩn" trong định hướng, thưởng thức các tác phẩm nghệ thuật. Nguyên nhân của những điều đó ngoài những yếu tố khách quan, thì yếu tố chủ quan mang tính quyết định, mà trọng tâm, trọng tâm, trọng điểm là cách thức dạy, học của cả giảng viên và sinh viên (SV).

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Trong quá trình nghiên cứu, bài báo sử dụng chủ yếu phương pháp phân tích, tổng hợp tài liệu tham khảo và liên hệ thực tiễn, kinh nghiệm giảng dạy cá nhân, qua đó hình thành các cơ sở lý luận cho vấn đề nghiên cứu.

2.1. Một số hiểu biết chung về nhạc cụ dân

tộc tại Trường Đại học Trà Vinh và những vấn đề đặt ra trong giai đoạn hiện nay

Trường Đại học Trà Vinh là một trong những cơ sở giáo dục có uy tín tại khu vực Đồng bằng sông Cửu Long. Trong suốt những năm qua, nhà trường không ngừng đề ra các biện pháp mang tính đột phá trong bảo tồn và phát triển âm nhạc dân tộc, đặc biệt là các nhạc cụ truyền thống của dân tộc Việt Nam. Bởi lẽ, Nhà trường nói chung và các giảng viên giảng dạy nội dung này luôn hiểu được nhạc cụ dân tộc không chỉ là di sản văn hóa quý báu mà còn là phương tiện để lan tỏa các giá trị bản sắc của dân tộc. Nhạc cụ dân tộc tại Trường Đại học Trà Vinh được giảng dạy trong các môn học âm nhạc, đặc biệt là trong chương trình đào tạo ngành Sư phạm âm nhạc, Nghệ thuật biểu diễn và các khóa học nghệ thuật dành cho SV. Thông qua các chương trình này, SV không chỉ học về lý thuyết âm nhạc mà còn được thực hành với những nhạc cụ dân tộc đặc sắc như đàn bầu, đàn tranh, đàn nguyệt, sáo trúc, đàn cò, trống, kèn.

Có thể khẳng định, những bước đi của nhà trường đã và đang khẳng định một bước tiến lớn trong việc giáo dục, nâng cao nhận thức, trách nhiệm của giảng viên, SV và cộng đồng tong việc nhìn nhận, đánh giá và hiểu hết ý nghĩa tinh túy của nhạc cụ dân tộc. Hơn thế, qua việc định hình và giáo dục đã trục tiếp góp phần làm phong phú thêm kiến thức âm nhạc, giúp SV phát triển kỹ năng biểu diễn, cảm thụ âm nhạc một cách sâu sắc. Việc học và sử dụng các nhạc cụ dân tộc giúp SV hiểu rõ hơn về lịch sử, văn hóa của các dân tộc Việt Nam, từ đó nuôi dưỡng tình yêu và lòng tự hào đối với di sản văn hóa của dân tộc. Hiện nay, nhạc cụ dân tộc đặc trưng được trang bị và giảng dạy tại Trường Đại học Trà Vinh gồm rất nhiều loại:

(1) Đàn bầu: Là một nhạc cụ độc đáo, với âm thanh trầm lắng và sâu sắc, đàn bầu mang trong mình nét đặc trưng của âm nhạc dân tộc miền Bắc. Đây là một trong những nhạc cụ được SV rất yêu thích và học tập rất đông tại Trường Đại học Trà Vinh.

(2) Đàn tranh: Một nhạc cụ cổ điển, có âm thanh thanh thoát, trong trẻo, đàn tranh được sử dụng phổ biến trong các buổi biểu diễn âm nhạc truyền thống. SV có thể học đàn tranh trong các lớp học chuyên sâu hoặc tham gia các buổi giao lưu âm nhạc.

(3) Đàn nguyệt: Là nhạc cụ phổ biến trong âm nhạc dân gian Nam Bộ, đàn nguyệt có âm thanh du dương, ấm áp, thích hợp cho việc biểu diễn trong các tiết mục dân ca, đờn ca tài tử.

(4) Sáo trúc: Là nhạc cụ có âm thanh nhẹ nhàng, thanh thoát, được nhiều SV học và yêu thích. Đây là nhạc cụ không thể thiếu trong các buổi giao lưu âm nhạc dân gian.

(5) Trống và kèn: Là các nhạc cụ quan trọng trong các lễ hội, nghi thức tôn giáo, trống và kèn cũng được đưa vào giảng dạy tại Trường Đại học Trà Vinh. Những nhạc cụ này mang âm hưởng mạnh mẽ, đầy sức sống, giúp SV trải nghiệm và cảm nhận được sự hùng vĩ của âm nhạc dân tộc.

Ngoài các loại trên, Trường Đại học Trà Vinh cũng tích cực sưu tầm them một số loại nhạc cụ truyền thống khác, với mục đích tạo nên sự đa dạng, phong phú trong quá trình giảng dạy và học tập của cả giảng viên và SV. Cùng với đó, để thúc đẩy sự lan tỏa trong việc bảo tồn, phát huy các gái trị văn hóa trong các loại nhạc cụ của dân tộc, ngoài việc giảng dạy, thì nhà trường còn tổ chức các hoạt động nghiên cứu, tổ chức các buổi biểu diễn, hội thi, chương trình giao lưu văn hóa giữa các trường để tạo cơ hội cho SV học hỏi, rèn luyện kỹ năng biểu diễn. Ngoài ra, trường còn phối hợp với các tổ chức văn hóa, các nghệ nhân truyền thống để mở các lớp học nâng cao, truyền đạt kỹ năng chơi nhạc cụ dân tộc cho SV. Các chương trình này nhằm mục đích không chỉ bảo tồn mà còn phát huy giá trị của nhạc cụ dân tộc trong bối cảnh hiện đại.

Thế nhưng, trong giai đoạn hiện nay, với sự bùng nổ của khoa học công nghê, sự giao thoa tiếp diễn văn hóa đang diễn ra vô cùng nhanh chóng thì việc nâng cao chất lượng dạy, học nội dung nhạc cụ dân tộc cho SV cũng đặt ra những thời cơ và những thách thức nhất định.

Trước hết, việc tiếp cận và nâng cao chất lượng học tập âm nhạc và nhạc cụ truyền thống của Nhà trường ngày càng khẳng định vị trí, tầm quan trọng, chất lượng dạy, học nội dung này ngày càng được nâng cao. Bước đầu SV đã có cách thức tiếp cận, đánh giá một cách chủ động hơn, chính vì vậy, kết quả học tập, kiểm tra đánh giá kết quả nội dung âm nhạc truyền thống cũng từng bước được nâng lên. Bên cạnh đó, trình độ, kiến thức, tư duy và phương pháp giảng dạy của đội ngũ đảng viên không ngừng được đổi mới. Họ có nhiệt huyết với công tác giáo dục đào tạo, am hiểu về các loại hình âm nhạc, đặc biệt là nhạc truyền thống, đặc biệt có những giảng viên được thừa hưởng truyền thống của gia đinh về lĩnh vực này, chính vì vậy mà chất lượng giảng dạy nội dung nhạc truyền

thống ngày căng được nâng cao.

Tuy vậy, bên cạnh những cơ hội thì thách thức cũng đặt ra, điều dễ thấy nhất chính là sự thu hẹp của các sân khấu biểu diễn truyền thống và sự thiếu hụt sự quan tâm của giới trẻ đối với âm nhạc dân tộc. Các hình thức biểu diễn dân tộc không còn phổ biến như trước, trong khi xu hướng nghe nhạc hiện đại, quốc tế lại ngày càng tăng. Điều này được thể hiện rất rõ khi điều tra xã hội học với gần 200 SV của Nhà trường cho thấy người hâm mộ và am hiểu các ca khúc và nhạc cụ truyền thống dừng lại ở tỷ lệ rất hạn chế 12,6%. Qua đây, có thể phân định việc tiếp nhận, hiểu biết về âm nhạc và đạo cụ truyền thống của SV nhà trường không cao.

Nguyên nhân của vấn đề này do sự nhảy vọt của công nghệ thông tin, mặc dù những sản phẩm âm nhạc kém chất lượng nhưng lại được quảng bá rộng rãi trên các phương tiện thông tin, từ đó SV nghe, thưởng thức, sùng bái. Cùng với đó, trình độ chuyên môn, nghiệp vụ, hiểu biết về nhạc cụ dân tộc của một số giảng viên giảng dạy các môn âm nhạc trong Trường Đại học Trà Vinh chưa sâu sắc; khả năng lý luận, am hiểu thẩm mỹ, khả năng định hướng các giá trị cốt lõi trong các tác phẩm, nhạc cụ âm nhạc truyền thống lại có phần thiếu hụt, dẫn đến chất lượng định hướng và truyền tải chưa cao.

2.3. Một số biện pháp nâng cao chất lượng dạy học nhạc cụ dân tộc ở Trường Đại học Trà Vinh hiện nay

2.3.1. Thường xuyên nâng cao nhận thức các chủ thể trong nhà trường

Đây là biện pháp then chốt quyết định đến việc bồi dưỡng cách thức tiếp cận và nâng cao chất lượng học tập nhạc cụ truyền thống cho cả giảng viên và SV. Các chủ thể ở đây bao hàm toàn bộ nội dung, đối tượng và quá trình giáo dục của nhà trường, trong đó các cấp lãnh đạo, khoa chuyên ngành và bản thân mỗi SV đóng vai trò then chốt.

Cùng với đó, các chủ thể cũng cần phải nhận thức đầy đủ tầm quan trọng của việc bảo đảm các yếu tố đi cùng trong quá trình giúp SV dễ dàng tiếp cận và nâng cao chất lượng môn học môn nhạc cụ truyền thống. Đây cũng là một nội dung quan trọng trong việc điều chỉnh cách thức tiếp cận, phát triển toàn diện cả về phẩm chất và năng lực của SV. Trong quá trình giảng rất cần tạo điều kiện cho SV được tham gia vào các hoạt động thực tiễn như: tham gia thưởng thức các buổi biểu diễn âm nhạc có chất lượng, trong đó chú trọng vào âm nhạc truyền thống của dân tộc, từ đó khơi dậy những cảm xúc tích cực, lòng tự hào dân tộc, cảm nhận những tinh hóa của từng ca khúc và nhạc cụ truyền thống. Cùng với đó phải thẳng thắn đánh giá, phân tích các vấn đề chính trị, văn hóa tiềm ẩn trong các tác phẩm âm nhạc truyền thống, cũng như việc phản văn hóa của một số ca khúc âm nhạc hiện tại. Trên nền tảng như vậy, sẽ tạo ra một hướng đi đúng, góp phần nâng cao chất lượng học tập cho SV.

2.3.2. Tiếp tục đổi mới chương trình, nội dung và phương pháp giảng dạy môn nhạc cụ dân tộc theo hướng thực tiễn

Thực tiễn luôn là tiêu chuẩn cao nhất để kiểm tra chân lý. Chính vì vậy, để SV thực sự tiếp cận và đam mêm với âm nhạc truyền thống thì việc nâng cao tính thực tiễn là yếu tố tiên quyết, bắt buộc phải thực hiện trong quá trình giảng dạy. Đặc biệt trong giaia đoạn hiện nay, trước yêu cầu mới của tình hình nhiệm vụ giáo dục hiện nay, đòi hỏi công tác giảng dạy càng phải mang yếu tố khoa học, sức thuyết phục cao, có nội dung sâu, rộng và thiết thực.

Đổi mới phương pháp dạy - học là phải không ngừng ứng dụng các thành tựu khoa học công nghệ hiện đại, nhất là công nghệ thông tin, mô phỏng vào giảng dạy. Đồng thời, phải đặt ra yêu cầu phù hợp với người học, từ đó giúp SV xác định được đúng động cơ, phát huy tính tích cực, chủ động trong học tập rèn luyện, tích cực đổi mới phương pháp học tập cho phù hợp. Phương pháp giảng dạy của giảng viên phải tương ứng với đòi hỏi của thực tiễn, làm cho SV nhận thức được vị trí, vai trò và sức ảnh hưởng của văn hóa, âm nhạc và nhạc cụ truyền thống đối với dân tộc, làm cho tinh, khí, thần của họ từng bước thấm nhuần.

2.3.3. Phát huy vai trò nhân tố chủ quan của SV trong tiếp cận và nâng cao chất lượng học tập nhạc cụ dân tộc

Đây là giải pháp cốt lõi, từng SV trong nhà trường cần có nhận thức đúng đắn về vị trí, ý nghĩa, tầm quan trọng của nhạc cụ dân tộc trong học tập, biểu diễn và văn hóa dân tộc, từ đó xây dựng ý thức, thái độ trách nhiệm quá trình tiếp nhận và sàng lọc đến quá trình tiếp cận và nâng cao hiểu biết của bản thân đối với các tác phẩm nghệ thuật.

Chất lượng dạy, học nội dung nhạc cụ truyền thống dân tộc của Trường Đại học Trà Vinh chính là kết quả tác động biện chứng giữa điều kiện khách quan của quá trình giáo dục, đào tạo với

phát huy nhân tố sáng tạo chủ quan của SV. Trong đó, các điều kiện khách quan của quá trình đào tạo dù tác động mạnh mẽ đến đâu cũng không thể đạt hiệu quả cao nếu không có sự cộng hưởng từ nội lực chủ quan của người học. Nhạc cụ truyền thống là nội dung khó, vì vậy tự học tập, tự rèn luyện, tự định hướng, dám nghĩ, dám làm, dám tiếp cận những khó khăn của môn âm nhạc truyền thống, từ đó tạo thành mạch tư duy và hành động dẫn đến nâng cao chất lượng học tập của SV. Đây được coi là chìa khóa vàng của giáo dục, biến quá trình đào tạo thành quá trình tự đào tạo, biến quá trình bồi dưỡng, định hướng thành quá trình tự hình thành, tự định hướng và tự tiếp cận. Vì vậy, cần động viên, khuyến khích SV tích cực, tự giác trong học tập, nghiên cứu những vấn đề mà âm nhạc truyền thống đang đặt ra hiện nay, từ đó hình thành ở họ bản lĩnh, phương pháp khoa học trong học tập nội dung này.

III. KẾT LUẬN

Nâng cao chất lượng học tập môn nhạc cụ dân tộc cho SV Trường Đại học Trà Vinh thực chất là quá trình nâng cao khả năng tự chủ, đề cao yếu tố chủ quan của SV trong quá trình học tập nội dung này. Đặc biệt, trong giai đoạn hiện nay, trước sự bùng nổ của các trào lưu âm nhạc, thì vấn đề bồi dưỡng làm cho SV nhận thức đúng đắn vai trò và ý nghĩa của nhạc cụ truyền thống lại quan trọng hơn bất cứ thời điểm nào, bởi lẽ đây là yêu cầu của quá trình giáo dục, đồng thời cũng là đòi hỏi của thực tiễn xã hội đặt ra. Một đất nước phát triển phải đáp ứng đầy đủ trên tất cả các mặt từ kinh tế, chinh trị, văn hóa xã hội, mà trong đó các giá trị truyền thống dân tộc trong văn học - nghệ thuật là sự cô đọng nhất, như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng khẳng định: Muốn xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội, thì trước hết phải có con người xã hội chủ nghĩa.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đỗ Huy (1987), *Giáo dục thẩm mỹ - Mấy vấn đề lý luận và thực tiễn,* Nxb. Thông tin Lý luận, Hà Nội.

2. Hoàng Như Mai (1987), *Bàn thêm về nhu cầu văn hóa và thị hiếu nghệ thuật, trong sách "Thỏa mãn nhu cầu văn hóa và nâng cao thị hiếu nghệ thuật*, Nxb. Văn hóa, Hà Nội.

3. Văn Minh Hương (2003), *Gagaku và Nhã nhạc*, Nxb Thanh Niên, Thành phố Hồ Chí Minh.

4. Nhiều tác giả (2014), *Nghệ thuật âm nhạc phương Đông: Bản sắc và giá trị*, ĐH KHXH&NV, Thành phố Hồ Chí Minh.

5. *Từ điển triết học (2002),* NXB văn hóa thông tin - Hà Nội.